

***Tidsskrift for samfunnsforskning:* «Problemorientert empirisme» gjennom 60 år**

Tidsskrift for samfunnsforskning: «Problem oriented empiricism» throughout 60 years

Arnfinn H. Midtbøen

Redaktør

ahm@samfunnsforskning.no

Axel West Pedersen

Redaktør

awp@samfunnsforskning.no

Tidsskrift for samfunnsforskning vil prøve å gi et norsk publikum vitenskapelig orientering om samfunnsforhold og mellommenneskelige spørsmål. [...] Vår oppgave er å legge fram resultater av forskning, ikke å fremme sosiale «saker» eller å være forum for ideologisk og politisk samfunnsdebatt. [...] Vi håper å kunne bidra til å utvikle et nytt «språk» – i vid forstand – et språk som kan gjøre det mulig å fremstille generelle, ofte fjerne eller utilgjengelige sosiale forhold, uten å gå glipp av de grunnleggende menneskelige og mellommenneskelige realiteter i dem.

Slik lyder programerklæringen til Vilhelm Aubert (1960), initiativtaker til opprettelsen av og første redaktør for *Tidsskrift for samfunnsforskning (TfS)*. Med dette nummeret markerer vi at det er 60 år siden *TfS* ble etablert. Tidsskriftet skulle bidra til å nå ambisjonene til det da ti år gamle Institutt for samfunnsforskning om å samle fag som sosiologi, statsvitenskap, filosofi og sosialpsykologi i en helhetlig kunnskapsproduksjon som var både samfunnsnyttig, samfunnskritisk og samfunnsreformatorisk. I de seks tiårene som har gått, har *TfS* hatt rollen som både «flaggskip» og «fellesfjøs» for norsk samfunnsforskning (jf. Gjestland, 2010) med publisering og formidling av norsk, empirisk basert samfunnsvitenskapelig forskning til en bredere offentlighet som viktigste varemerke. *TfS* har vært en arena for publisering av banebrytende norsk forskning og viktige debatter om aktuelle samfunns-spørsmål på tvers av disiplingrensene. Fremdeles får vi inn mange titalls artikler hvert år, og vi har en tøff vurderingspraksis for å sikre at artiklene som publiseres, holder høy kvalitet.

Et skiftende omland: Fragmentering, internasjonalisering, digitalisering

Samtidig har omgivelsene endret seg radikalt i løpet av denne tidsperioden. På 1960-tallet var *TfS* den primære publiseringskanalen for norske samfunnsvitere, og artikler publisert i tids-

skriftet utgjorde store deler av pensumlistene i sosiologi og statsvitenskap ved Universitetet i Oslo (Martinussen, 2010, s. 163). Samfunnsvitenskapenes ekspansjon i tiårene som fulgte, har gradvis umuliggjort ambisjonen om at forskere fra ulike fagfelt skal ha ett sentralt orienteringspunkt, og *TfS* konkurrerer i dag med en hel serie andre norske tidsskrifter. Utviklingen i samfunnsvitenskapene har også bidratt til en faglig fragmentering, der mange forskere foretrekker å henvende seg til sitt eget spesialfelt snarere enn til en større samfunnsvitenskapelig allmennhet. I økende grad er dessuten disse spesialfeltene av *internasjonal* karakter. Det begynner å bli en stund siden norske samfunnsforskere publiserte sine mest originale og beste arbeider i norske tidsskrifter. Forventningen om internasjonal publisering er skyhøy, og en fast stilling i academia forutsetter i dag – i de fleste fag – at man har publisert en rekke artikler på engelsk. Vi må se i øynene at dette reiser spørsmålsteget ved hvor treffende Arne Martin Klausens påstand fra 1975 er i dag, nemlig at «fremtidens historikere vil bruke *Tidsskrift for samfunnsforskning* som en viktig kilde til informasjon om det som har foregått i norsk samfunnsforskning» (Klausen, 1975, s. 356). Historikerne må nok kaste et langt videre nett enn spaltene i *TfS* om de skal oppsummere status for norsk samfunnsforskning på 2000-tallet.

Presset om internasjonalisering i akademisk publisering har sitt motsvar i en endret norsk offentlighet, der nettbaserte og sosiale medier i stor grad har tatt over de trykte mediens rolle som sentrale fora for kunnskapsformidling og offentlig debatt. Det er nesten rørende å lese tidligere redaktør Dag Gjestland (2010, s. 166) mimre om at *TfS* en gang ble lest hyppig i norske folkebibliotek. Slik er det definitivt ikke lenger – fra 2016 har tidsskriftet ikke engang blitt trykket på papir! Denne endringen bidrar til å reise tvil om norske, vitenskapelige tidsskrifters rolle som kanal for publisering av relevant samfunnsforskning så vel som i den bredere offentlige samtalen. Har *TfS* og andre norske tidsskrifter noen rolle å spille i fragmenteringens, internasjonaliseringens og digitaliseringens tidsalder?

Den vedvarende relevansen av norske tidsskrifter

Det er utvilsomt fremdeles et marked for publisering av tidsskriftsartikler på norsk. Det høye antallet artikler vi får inn årlig, og en refusjonsprosent på mellom 60 og 70, er tydelige indikasjoner på at *TfS* fortsatt er etterspurt som formidlingskanal blant norske samfunnsvitere. Samtidig krever røktingen av et norsk, samfunnsvitenskapelig tidsskrift i dag en aktiv redaksjon som arbeider målrettet for å opprettholde tidsskriftets relevans, interesse og legitimitet. De siste fem–seks årene har ulike *TfS*-redaksjoner søkt å stimulere til viktige faglige debatter gjennom hyppige symposier, der utvalgte forskere inviteres til å bidra med kortere artikler eller essays om et aktuelt tema. Vi har invitert til symposier om blant annet den «kausale vendingen» i empirisk samfunnsvitenskap (Pedersen & Steen-Johnsen, 2013), idenes rolle i internasjonal politikk (Karlsen & Midtbøen, 2016), migrasjonsforskeres rolle i offentligheten (Midtbøen & Pedersen, 2019) og forskning på innvandring og sosial mobilitet (Pedersen & Midtbøen, 2019). Ikke sjelden har enkeltbidrag fra disse symposiene blitt plukket opp av de tradisjonelle mediene og enten blitt republisert i aviser eller brukt som grunnlag for radiointervjuer. Dette er ett av flere eksempler på hvordan norske tidsskrifter kan bidra til å løfte sentrale faglige diskusjoner inn i den bredere offentligheten.

At bidrag fra *TfS* i økende grad ser ut til å plukkes opp og leses utover den nokså smale forskerstanden, har grunnleggende sett å gjøre med at alt stoff som publiseres hos oss – i likhet med andre norske tidsskrifter som får publiseringstøtte fra Norges forskningsråd – er offentlig tilgjengelig på nett i det øyeblikket et nytt nummer lanseres. Vi krever heller ingen forfatterbetaling, i motsetning til de fleste internasjonale tidsskrifter som publiserer artikler åpent tilgjengelig for alle. At både vitenskapelige artikler, forskningskommentarer

og debattstoff er gratis nedlastbart på nett, gjør at både nye numre og enkeltartikler kan deles på sosiale medier, noe som gir en spredning av relevant stoff på en helt annen måte enn tidligere. Et slående eksempel på dette er publiseringen av Kristoffer Vogts (2017) forskningskommentar «Vår utålmodighet med ungdom». Kommentaren ble lastet ned mer enn 1650 ganger i løpet av noen uker og har til nå blitt lastet ned til sammen nesten 7500 ganger. Et annet eksempel er Ottar og Tale Helleviks (2017) artikkel «Utviklingen i synet på innvandrere og innvandring i Norge», som er lastet ned mer enn 5000 ganger. Selv om disse to tekstene står i en særklasse, har de 30 mest leste artiklene i *TfS* alle blitt lastet ned mer enn 1000 ganger. Selv om overgangen fra trykte papirutgaver til publisering bare på nett nok har vært skuffende for mange forfattere så vel som abonnenter – og særlig de som har fulgt tidsskriftet i en årrekke – er det liten tvil om at nettpublisering gir en helt annen mulighet til å nå betydelig flere lesere enn tilfellet var tidligere.

Fortid og fremtid: *Tidsskrift for samfunnsforskning* 60 år

Det er altså en temmelig vital 60-åring som feires i dette nummeret. Men hvordan markerer vi at *TfS* har nådd denne godt voksne alderen? Vi har latt oss inspirere av tidligere redaktørs initiativer, og da særlig markeringene av 10-, 25- og 50-årsjubileene. Da tidsskriftet fylte ti år, inviterte daværende redaktører, Egil Fivesdal og Francesco Kjellberg, til en enquête om hvilke utfordringer norsk samfunnsforskning stod overfor i de kommende 1970-årene (Fivesdal & Kjellberg, 1969). Bidragsyttere var størrelser som Vilhelm Aubert, Nils Christie, Ingrid Eide, Johan Galtung, Yngvar Løchen, Thomas Mathiesen og Natalie Rogoff Ramsøy. I forbindelse med 25-årsjubileet tok redaktørene Dag Gjestland, Willy Martinussen og Mariken Vaa initiativ til publiseringen av boken *Tid for samfunnsforskning* (1984), der 12 tidligere publiserte *TfS*-artikler ble trykket på nytt, til glede for nye lesere. Et lignende initiativ ble gjennomført som en del av 50-årsmarkeringen i 2010, der redaktør Karl Henrik Sivesind og kolleger i redaksjonen republiserte fem av de viktigste artiklene fra de siste tiårene, og i tillegg trykket et symposium om tidsskriftets utvikling gjennom 50 år med bidrag fra tidligere redaktører (Sivesind, 2010).

I dette jubileumsnummeret ser vi både bakover og framover. Hovedartikkelen er et bestillingsverk av vitenskapshistorikeren Fredrik Thue, som, basert på nye analyser av sitt tidligere publiserte datamateriale om etableringen av norsk samfunnsforskning i etterkrigstiden (f.eks. Thue, 1997, 2000, 2005), beskriver rasjonale bak opprettelsen av *TfS* innenfor rammene av det da ti år gamle Institutt for samfunnsforskning (ISF). Av stor interesse er Thues dokumentasjon av at det kunne gått annerledes. Han viser at ISF allerede i 1953, i samarbeid med Institutt for filosofi og idéhistorie ved Universitetet i Oslo, utarbeidet en søknad til forskningsrådet om støtte til å opprette et fagtidsskrift for filosofi og samfunnsvitenskapelig grunnlagsforskning, som skulle utgis på engelsk. Første nummer av dette tidsskriftet, *Inquiry*, ble publisert i 1958 med Arne Næss som redaktør. At det likevel skulle bli norskspråklige *Tidsskrift for samfunnsforskning* som ble ISFs viktigste kanal for publisering av samfunnsvitenskapelig forskning i Norge, skyldes ifølge Thue at den faglige utviklingen på ISF gradvis gikk i retning av empirisk basert og sosiologisk orientert forskning med det norske samfunnet som nedslagsfelt. Men det var altså ikke gitt i utgangspunktet.

Sentrale debatter – da og nå

I tillegg til Thues artikkel om *TfS*' opprinnelse og utvikling består jubileumsnummeret av to knipper med nyskrevne tekster. Det første knippet består av essays som tar opp igjen noen sentrale debatter som gjennom tiden har vært ført i spaltene til *TfS*. Selv om *TfS* aldri har

vært et «forum for ideologisk og politisk samfunnsdebatt», som Vilhelm Aubert uttrykte det i 1960, har tidsskriftet vært arena for viktige debatter med vedvarende faglig relevans. Vi har gjort et skjønnsomt utvalg av fire slike debatter og invitert sentrale norske samfunnsforskere til å reflektere over de historiske bidragene og status for disse diskusjonene i dag.

Det første bidraget omhandler den «den store demokratidebatten» mellom Willy Martinussen og William Lafferty om den politiske deltakelsen og demokratiets tilstand i Norge i etterkant av Martinussens bok *Fjerndemokratiet* (1973). I sitt bidrag sammenfatter statsviterne Elisabeth Ivarsflaten og Anne Lise Fimreite posisjonene til de sentrale kombattantene og drøfter hvor denne debatten står i dag. De peker blant annet på at Willy Martinussens relativt pessimistiske diagnoser ikke nødvendigvis treffer dårligere i dag enn de gjorde på 1970-tallet, og at de kanskje tvert imot har fått fornyet relevans i kraft av tendensene til demokratiske tilbakeslag som har kunnet observeres i mange land de siste årene.

Det andre bidraget tar utgangspunkt i debatten som oppstod i kjølvannet av publiseringen av Cato Wadels *TjS*-artikkel «Hva er arbeid? Noen refleksjoner om arbeid som aktivitet og begrep» (1977). Wadel kritiserer den snevre definisjonen av arbeid i datidens sosialpolitiske debatt som synonymt med aktivitet på arbeidsmarkedet. Han fikk svar av Stein Ringen (1979), som argumenterte for at samfunnsforskningen måtte holde seg med et snevrere begrep om «nyttig arbeid» – i tråd med det synet som ligger til grunn for det som senere har blitt kalt «arbeidslinja» i norsk sosialpolitikk. Denne debatten gås etter i sømmene av Kristian Heggebø, som trekker linjer fram til dagens arbeidslinjepolitikk og definisjonen av arbeid som ligger til grunn for blant annet Sysselsettingsutvalgets offentlige utredning NOU 2019: 7 – *Arbeid og inntektssikring*. Heggebø argumenterer for at den kritikken som Cato Wadel i sin tid fremmet av den rådende forståelsen av arbeid, fortsatt er svært relevant, og at myndighetene og den toneangivende akademiske ekspertisen på feltet legger ensidig vekt på økonomisk insentiver som skal fremmer deltakelsen i lønnet arbeid, på bekostning av bredere mål om sosial deltakelse.

Det tredje bidraget tar opp debatten om sosiobiologi som stod på trykk i våre spalter på 1980-tallet. Med utgangspunkt i Torbjørn Moums artikkel «Gener og kultur» (1980) og den skarpe kritikken denne fikk av Reidunn Aalen (1982) to år senere, diskuterer Torkild Hovde Lyngstad relevansen av sosiobiologiske tilnærminger i dagens samfunnsforskning. Lyngstad argumenterer for at Moums positive syn på biologiske forklarings plass i samfunnsvitenskapene i dag må oppfattes som relativt ukontroversielt. Samtidig påpeker han at den klassiske sosiobiologiens ambisjoner om å forklare moderne samfunnsstrukturer med henvisning til genetisk forankrete disposisjoner har blitt erstattet av en interesse for genetisk *variasjon* som kilde til variasjon i individuelle utfall og tilpasninger innenfor en gitt kulturelt betinget samfunnsstruktur.

Den fjerde og siste debatten vi har valgt å kaste et tilbakeblikk på i dette nummeret, er 1990-tallets såkalte «underklassedebatt». Denne debatten startet etter publiseringen av Unni Wikans kontroversielle bok *Mot en ny norsk underklasse* (1995). Wikans perspektiver møtte kritikk fra blant andre Grete Brochmann og Jon Rogstad (1996, 1997), men ble tatt i forsvar av Ottar Brox (1997). Are Skeie Hermansen plukker opp igjen trådene i denne debatten i sitt bidrag og diskuterer relevansen av underklassebegrepet basert på sin egen forskning om sosioøkonomisk mobilitet blant etterkommere av innvandrere i Norge i dag. Hermansen peker på at både Wikan og Brox var tidlig ute med å sette et kritisk søkelys på norsk innvandringspolitikk og mulighetene for integrasjon av innvandrere innenfor rammen av en sjenerøs velferdsstat, men gir Brochmann og Rogstad rett i at underklasseperspektivet nok var for dystopisk og manglet empirisk belegg. I stedet mener han at det i dag – 25 år etter at underklassedebatten raste – snarere er slik at den største andelen av innvandrernes etterkommere har gjort inntog i den norske middelklassen.

Norsk samfunnsforskning foran 2020-årene

Det andre knippet med tekster ser framover mot det neste tiåret. Vi gjentar initiativet i forbindelse med 10-årsmarkeringen av *TfS* og har invitert åtte etablerte samfunnsforskere til å reflektere over utfordringene samfunnsforskningen står overfor i 2020-årene gjennom deltagelse i en enquête. De åtte bidragsyterne er Thorgeir Kolshus, Cathrine Holst, Magne Flemmen, May-Len Skilbrei, Kristoffer Vogt, Tine Figenschou, Carl Henrik Knutsen og Katrine Løken. Bidragsyterne representerer fagene sosiologi, sosialantropologi, medievitenskap, statsvitenskap og samfunnsøkonomi og dermed store deler av den samfunnsvitenskapelige bredden som vanligvis publiserer artikler i våre spalter.

De åtte bidragene i enquêten er ulike både når det gjelder stil og innhold, noe som i stor grad reflekterer disiplinene og forskningsfeltene forfatterne representerer. Samtidig er det ikke noen tvil om at det er aktuelle spørsmål samfunnsforskningen skal balle med framover: I bidragene diskuteres blant annet demokratisk utvikling, klimaendringer, sosial ulikhet, polarisering og forutsetninger for akademisk frihet og tillit i en dramatisk endret offentlighet. Det er også noen slående likheter i tematikk mellom flere av bidragene. Det gjelder ikke minst samfunnsforskningens forhold til politikk og politisk styring, et tema som også berøres av Fredrik Thue i nummerets hovedartikkel. Thue tar avspark i blant annet Rune Slagstads (1998) påstand om at det på 1970-tallet skjedde et brudd i samfunnsforskningens utvikling, der den tidligere, radikale og samfunnskritiske «opposisjonsvitenskapen» gradvis ble erstattet av en teknokratisk preget «styringsvitenskap». Thue finner en viss støtte for dette i sin artikkel, men er mer tilbøyelig til å understreke kontinuiteten. Han påpeker at Vilhelm Aubert representerte et tredje alternativ – en «problemorientert empirisme» med samfunnsreformatoriske ambisjoner – og mener at artikler publisert i *TfS* gjennom 60 år tyder på at dette fremdeles er en utbredt posisjon blant norske samfunnsforskere.

I enquêten peker flere av forfatterne på spenningsforholdet mellom forskning og politikk. Cathrine Holst går rett i kjernen av dette forholdet i essayet «Når samfunnsforskere anbefaler politikk». Holst trekker fram en rekke fallgruver for forskere som studerer politiske forhold, og mener at samfunnsforskere ofte svikter når det gjelder å tydeliggjøre de normative premissene for egen forskning. Kristoffer Vogt mener tvert om at samfunnsforskningen i altfor stor grad aksepterer «de styrendes» perspektiver på samfunnsutviklingen og dermed langt fra er kritiske *nok*. May-Len Skilbrei, på sin side, argumenterer for at forskere må klare å rette søkelyset på selve styringslogikkene – på hvilke måter den moderne staten styrer og former samfunnet gjennom politiske dokumenter – uten å verken adaptere statens rasjonale eller å være forpliktet til å gi stemme til marginaliserte grupper.

Samfunnsforskningens forhold til politisk styring og forskeres egne normative posisjoner vil nok bli gjenstand for betydelig debatt i årene som kommer. På den ene siden er samfunnsforskningens evne til å gripe tak i aktuelle problemstillinger i samfunnet en forutsetning for forskningens relevans. På den andre siden kan forskeres ofte implisitte, normative posisjonering og politisering av egne forskningsresultater bidra til å svekke forskningens legitimitet. Dette spenningsforholdet har bestandig vært en del norsk samfunnsforskning, men kombinasjonen av åpent tilgjengelig forskning og en årvåken offentlighet der forskningsresultater stadig settes under kritisk søkelys, gjør at forholdet bare vil bli mer aktuelt i årene som kommer. Da vil det også i framtiden være av avgjørende betydning at samfunnsforskningen bevarer sin relevans gjennom studier av politisk viktige tema og sin legitimitet ved at konklusjonene er forankret i empiriske analyser.

Som mange redaktører før oss har påpekt: Det gjør det både morsommere og enklere å drive et tidsskrift med en velfungerende infrastruktur. I *TfS* har vi vært så heldige å ha to makeløse partnere «bak scenen». Først og fremst Gerd Granhaug, tidsskriftets redaksjonssekretær siden 2011, som holder vennlig kontakt med forfattere og konsulenter, sørger for å få sendt artikler til vurdering i rett tid, purrer på de som er forsinket – og som holder redaktørene i ørene når vi mister oversikten. Uten Gerd hadde det stått dårlig til med *TfS*. Dernest Gunvor Hogstvedt Ruberg, som i alle år har fungert som korrekturleser for tidsskriftet og en rekke andre tidsskrifter ved Universitetsforlaget, og som hadde en presisjon og et øye for detaljer som har kommet tusenvis av forfattere til unnsetning oppgjennom årenes løp. Det var derfor med stor sorg vi mottok beskjeden om at Gunvor gikk bort 2. juli 2019. Dette jubileumsnummeret tilegnes hennes minne.

Referanser

- Aalen, R. (1982). Sosiobiologi som samfunnsvitenskap. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 23, 71–88.
- Aubert, V. (1960). Introduksjon. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 1(1), 1–2.
- Brochmann, G. & Rogstad, J. (1996). Integrasjon, underklasse og marginalisering – noen refleksjoner omkring dagens innvandringsdebatt. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 49, 259–264.
- Brochmann, G. & Rogstad, J. (1997). Svar til Ottar Brox. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 38(2), 256–257.
- Brox, O. (1997). Hva er galt med underklassebegrepet? *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 38(2), 252–255.
- Fivesdal, E. & Kjellberg, F. (1969). Norsk samfunnsforskning foran 1970-årene: En enquête. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 10(1), 57–90.
- Gjestland, D. (2010). TFS – flaggskip og fellesfjøs. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 51(1), 165–167.
- Gjestland, D., Martinussen, W. & Vaa, M. (red.). (1984). *Tid for samfunnsforskning. Artikler fra Tidsskrift for samfunnsforskning gjennom 25 år*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hellevik, O. & Hellevik, T. (2017). Utviklingen i synet på innvandrere og innvandring i Norge. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 58(3), 250–283. DOI: <https://doi.org/10.18261/ISSN.1504-291X-2017-03-01>
- Karlsen, R. & Midtbøen, A.H. (2016). Boksymposium: Norsk utenrikspolitisk idéhistorie 1890–1940. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 57(4), 465–480.
- Klausen, A. (1975). Samfunnsfagernes utvikling i Norge. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 16(4), 356–358.
- Martinussen, W. (1973). *Fjerndemokratiet. Sosial ulikhet, politiske ressurser og politisk medvirkning i Norge*. Oslo: Gyldendal.
- Martinussen, W. (2010). Slutten av gammeltida. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 51(1), 163–164.
- Midtbøen, A.H. & Pedersen, A.W. (2019). Boksymposium: Kampen om vitenskapeligheten. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 60(1), 74–116.
- Moum, T. (1980). Gener og kultur. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 21(4), 71–88.
- Pedersen, A.W. & Midtbøen, A.H. (2019). Symposium: Innvandring og sosial mobilitet. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 60(3), 285–320.
- Pedersen, A.W. & Steen-Johnsen, K. (2013). Symposium: Kausalitet. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 54(3), 339–387.
- Ringen, S. (1979). Hva er arbeid? Kommentar om det utvidede arbeidsbegrep. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 20, 173–177.
- Sivesind, K.H. (2010). Symposium: TFS' utvikling gjennom 50 år. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 51(1), 151–180.
- Slagstad, R. (1998). *De nasjonale strateger*. Oslo: Pax Forlag.
- Thue, F. (1997). *Empirisme og demokrati: Norsk samfunnsforskning som etterkrigsprosjekt*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Thue, F. (2000). Den atlantiske forbindelse. ISF i det amerikansk-europeiske forskningssamarbeid 1945–1953. I F. Engelstad (red.), *Kunnskap og refleksjon. 50 års samfunnsforskning* (s. 15–49). Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Thue, F. (2005). *In Quest of a Democratic Social Order – The Americanization of Norwegian Social Scholarship*. Ph.D.-avhandling. Oslo: Unipub.

- Vogt, K. (2017). Vår utålmodighet med ungdom. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 58(1), 105–119. DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.1504-291X-2017-01-05>
- Wadel, C. (1977). Hva er arbeid? Noen refleksjoner om arbeid som aktivitet og begrep. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 18, 387–411.
- Wikan, U. (1995). *Mot en ny norsk underklasse: Innvandrere, kultur og integrasjon*. Oslo: Gyldendal.